

Anmeldelse

Filmen »Luther«

Lutherfilmen fra 2003 er lang, men vellykket. Filmen skildrer Martin Luthers liv og reformatoriske kamp fra det fatale uvejr i 1505, hvor han i dødsangst lover at gå i kloster og til 1530 – nærmere bestemt rigsdagen i Augsburg. Filmen er oplagt til undervisningsbrug.

Set af Jes Nysten, pastor emeritus, [www.kirkeogfilm.dk]

Filmen er en to timer lang international co-produktion. Instruktøren er den engelsk-canadiske Eric Till, der i år 2000 lavede en meget interessant film om Dietrich Bonhoeffer »Bonhoeffer: Agent of Grace«. De mest kendte skuespillere er Joseph Fiennes, der spiller Luther; Peter Ustinov der spiller kurfyrste Frederik den Vise, og den fremragende tyske skuespiller Bruno Ganz spiller Staupitz.

En del af Luthers liv

Vi får i filmen kun skildret en del af Luthers liv: fra det fatale uvejr i 1505, hvor han i dødsangst lover at gå i kloster, hvis han slipper fra det med livet og til 1530 - nærmere bestemt rigsdagen i Augsburg. Disse 25 år skildres i filmen som en mands kamp for sin sag – en kamp med megen modstand, men som trods alt ender med den definitive sejr.

Det er indlysende, at det netop er dette tidsafsnit, der har tiltrukket filmskaberne. Dette fokus på det enkelte menneskes kamp – kamp mod de indre dæmoner og mod de ydre autoriteter – er billedet på det moderne menneskes vilkår. Og netop Luther kan om nogen ses i dette lys som en af overgangsfigurerne fra middelalderen og til vor tid. En typisk moderne mand.

Set i dette begrænsede perspektiv er filmen ganske vellykket. Masser af dramatiske og godt fortalte sekvenser giver fint liv til filmen. Luthers rejse til Rom med byens myldrende og fristende gadeliv er godt indfanget (måske lidt fantasifuld nu og da), og en lang scene med Johan Tetzels spektakulære cirkus, der skulle få folk til at købe aflad, er mesterligt skildret.

Filmens karakterer

De forskellige personer, der befolker filmen, er også godt »ramt«. Vi møder Staupitz som Luthers karismatiske men bekymrede mentor. Karlstadts forvandling fra arrogant teologiprofessor i opposition til Luther og til glødende »lutheraner» bliver fint belyst. Spalatins utrættelige arbejde i kulisserne for at hjælpe Luther betones korrekt, og Peter Ustinov krukker sig morsomt igennem rollen som den hæderlige men snu Frederik den Vise.

Vi møder selvfølgelig også modstanderne, repræsentanterne for den officielle katolske kirke. Og de er ikke rare! Selvom nogle af disse personer måske har været, som de skildres her, er de noget karikerende, men det forstærker jo kontrasten til Luther.

I denne film er pave Leo X, kardinal Cajatan, Aleander, og hvad nu Luthers modstandere ellers hedder, rene inkarnationer af arrogance og magtbegær.

Katharina von Bora, den bortløbne nonne, der bliver Luthers kone, er lige lovlig pænt tegnet. Både i samtiden og eftertiden har hendes ry ikke altid været det bedste. Men her er hun den søde og charmerende kvinde, der tilbyder sig som Luthers livsledsager.

To personer er påfaldende tilbagetrukne i fortællingen. Den ene er Melanchthon, der om nogen var medarbejder på hele det reformatoriske projekt. Her optræder han kun i forbindelse med mødet i Augsburg. Det er ham, der i filmens slutning kommer tilbage til Luther med besked om, at han er blevet hørt i Augsburg. Den anden, der også kun optræder i et enkelt glimt, er maleren Lucas Cranach, der med sine billeder fik stor betydning for den reformatoriske bevægelse.

Hvorfor disse to er så underbelyste, skyldes vel sagtens, at lyset alene skal hvile på Luther og hans personlige kamp – og sejr!

Hvad så med Luther selv? Han spilles af en smuk, høj og veltrimmet engelsk skuespiller Joseph Fiennes, som de fleste sikkert har set i flere film, fx som Shakespeare i »Shakespeare in love«. Når man ser Cranachs sikkert meget vellignende billede af en lidt plump og tætbygget Luther, så er han unægtelig blevet noget forskønnet i filmen. Og hans optræden er også lidt for pæn og velafbalanceret. Ikke ligefrem noget der karakteriserer den »ægte« Luther. Men alligevel virker han ret overbevisende i filmen. Hans karisma, hans kampgejst og hans humor er godt indfanget.

Filmen til undervisning

Igen er det vigtigt at pointere, at filmen slutter i 1530 med en tydelig »sejr«, men den efterfølgende historie frem til Luthers død tegner et ganske anderledes komplekst billede både af den reformatoriske kamp og af Luther selv.

Dette bør man i hvert fald tage med i betragtning, hvis man vil bruge filmen som en indgang til en beskæftigelse med den »rigtige« Luther.

Men gør man det, så vil denne film fint kunne bruges til undervisning.

Undertegnede og Hanne Toftager har forfattet et undervisningsmateriale til filmen som frit kan downloades fra Filmcentralen

[http://filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/luther#.VoosC_nhCM9]